

vierde zondag door het jaar C  
3 februari 2019

Hebt u ook niet het gevoel, of misschien wel een concrete eigen ervaring, dat de samenleving steeds meer verhardt? En dan druk ik me nog maar zacht uit. Het wordt, dunkt mij, steeds moeilijker om je staande te houden in een wereld waarin geen ruimte lijkt te zijn voor wat de dichteres Henriëtte Roland Holst zou noemen de ‘zachte krachten’. Als ik bijvoorbeeld via internet kennis neem van het nieuws van de dag, en de reacties lees van mensen die het belangrijk vinden daarover hun mening te ventileren, dan valt me op hoe er vaak harde oordelen worden geveld, hoe er veelal ongenueanceerd wordt bericht, en hoe er vaak geen recht wordt gedaan aan eventuele getroffen. Het lijkt wel of de hardheid zegeviert, en hoe harder iemand zich opstelt, hoe overtuigender de boodschap overkomt.

Ook Jezus ontkomt niet aan de reacties van mensen. Vorige week hoorden we nog, hoe Hij in de synagoge van Nazareth mocht voorlezen uit de profeet Jesaja, en hoe Hij ter plekke werd geraakt, omdat het Woord aan Hem geschiedde: ‘De Geest des Heren is over mij gekomen, omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer’. Zozeer werd Jezus door die woorden getroffen, dat Hij ter plekke zijn eigen levensroeping begon te verstaan: ‘Ik ben die gezalfde, Ik breng aan armen die boodschap van bevrijding en leven. En vanuit die geraaktheid kon Hij uitbrengen: ‘Het Schriftwoord dat jullie zojuist hebben gehoord, is nu vandaag in vervulling gegaan!’ De Schrift is voor Hem als een spiegel waarin Hij zichzelf ziet en herkent. Alsof er een deel wordt onthuld van zijn beeld dat tot dan toe verborgen bleef. Alsof er nu meer duidelijkheid in zijn leven gekomen is.

Allen stemmen met Hem in, en allemaal zijn ze verbaasd over wat Hem in kracht van de Geest overkomt. Hij is één van hen: ze weten waar Hij vandaan komt, en wie zijn ouders zijn: ‘Dat is toch de zoon van Jozef?’ De mensen veren op, ze hebben verhalen en geruchten gehoord uit een naburige plaats, uit Kafarnaüm. En ze hopen – hoe kan het ook anders – dat Hij diezelfde wondere tekenen ook nu zal gaan verrichten in hun eigen Nazareth. Wat Hij voor vreemden doet, dat doet Hij toch minstens ook voor zijn vrienden?

‘Nee’, zegt Jezus, ‘neen. Geen profeet zal worden aanvaard in zijn eigen vaderstad’. En Hij geeft voorbeelden van andere profeten: grote namen als Elia en Elisa. Die werden juist gezonden naar mensen die niet tot het volk behoorden. Zo heeft ook Jezus een andere roeping dan anderen van Hem verwachten, anderen graag zouden zien. Maar roeping – en er wordt veel misverstaan onder dat woord, het is aanleiding tot tal van valse identificaties en zelfs pretenties – is niet wat je zelf hebt uitgestippeld in het verleden, en evenmin wat anderen in je zien, ook al lijkt

het nog zo voor de hand liggend. Uiteindelijk is er een God die je roept, en die over je roeping het eerste en het laatste woord heeft. Roeping overkomt je, gaat met je aan de haal, zet alles op zijn kop. Roeping gebeurt, en kan dus veranderen. Je kijkt als in een donkere spiegel, totdat het licht wordt en je ziet wat moet gedaan. Alsof God zelf je aankijkt van aangezicht tot aangezicht. Ons kennen is maar stukwerk, en stukwerk ons profeteren. Maar als Hij je aankijkt, misschien zoals je nog nooit bent aangekeken, als Hij je roept met een allereigenste missie, wat dan?

Daar willen de toehoorders niet aan. Ze hadden het zich zo anders voorgesteld. Ze hadden zo gehoopt dat... ja wat? Dat aan hun verwachtingen zou worden voldaan? Dat iemand hen naar de mond zou praten, hen zou pleasen? Dat de roeping van die Jezus exclusief zou zijn? Niets van dat alles. Jezus wil met zijn publiek delen wat Hem is overkomen, maar hun gemoed en hun hart verharden. Dit kunnen ze niet aan. En het aanvankelijk halleluja-geroep slaat om gejangel dat Hij verdwijnen moet, of minstens de mond moet worden gesnoerd. Ze drijven Hem tot op de rand van de afgrond – letterlijk.

En Jezus? Ik was als kind al geïntrigeerd door zijn houding in dit hele verhaal. Het kan niet anders of zijn roeping en zending in deze onze wereld worden ernstig op de proef gesteld. Zijn spiegelbeeld zal Hem een raadsel geworden zijn. Aanvechting, twijfel, eenzaamheid en geestelijk lijden en vernedering zijn Hem niet vreemd. Maar Hij ging midden tussen hen door – en vertrok. Hij gaat tegen hen in, letterlijk in een tegenovergestelde richting. Maar niet met een blik van haat en van wraakzucht. Niet met rancune en wrok. Hij laat hen voor wat ze zijn, Hij verdraagt hun bejegening – misschien is er hoop. Zijn liefde voor mensen gaat zover, dat Hij hen duldt en niet veroordeelt. Liefde is de kracht die Hem drijft en draagt, die Hem tegen de stroom in doet gaan. Met al wat Hij in zich heeft verzet Hij zich, dwars tegen de keer. Maar zonder te wanhopen. Zijn kracht is zo anders dan een maatschappij die verhard is kan begrijpen. Het is zachtheid die Hem bezielt, liefde die Hem bewoont. En zijn zachte kracht in deze wereld zal het hart van zijn honers wellicht ooit breken.

We weten het: door een onderdrukkende buitenwereld loop je gevaar van jezelf te vervreemden, en hoe moeilijk is het dan om aan je roeping vast te houden. Alsof je je eigen beeld niet meer herkent. Michèle Najlis, een dichteres uit het Nicaragua van vóór de sandinistische revolutie, verwoordt dit treffend in een van haar liederen. Maar tegelijk roepen de laatste regels op om het daarbij niet te laten. Die dragen de belofte dat zelfs de meest weerbarstige werkelijkheid niet bestand zal zijn tegen die zachte volharding. Dat ik die tekst met u deel om te besluiten, laat zien dat ik hoop dat onze wereld door de zachte kracht van Gods liefde in ons hart mag worden herschapen, en het aanschijn van deze aarde geloofwaardig mag worden vernieuwd. Een klein begin van opstanding – een teken.

Wanneer alles diep van binnen pijn doet  
en je alleen, tegenover je eigen beeld,  
ziet dat het vervormd is door onbekende spiegels,

wanneer de dingen voor je schaduw wijken,  
wanneer je woord dat van een ander lijkt  
en je hartslag uit je lichaam vlucht,

wanneer je handen ver van je zijn  
en je de afdruk van je voeten niet herkent,  
wanneer je niets meer waarneemt dan dode buitenkanten,

ga dan als een zalm tegen de stroom in  
met alle razernij van je woede.

Wanhoop niet: het water zal stenen breken.